

Inženieri ir kā mākslinieki

Rīgas Tehniskās universitātes jaunais rektors **Tālis Juhna** grib augstskolā nostiprināt ziemeļvalstu vērtības un radošumu

GRIBAS CERĒT, ka viena no Latvijas lielākajām augstskolām – Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) – februāra beigās piedzīvoja būtiskas izmaiņas. RTU Satversmes sapulce ar pārliecinošu pārsvaru (137 balsis no 190) par jauno rektoru ievēlēja līdzšinējo zinātņu prorektoru akadēmiķi Tāli Juhnu. Šāds rezultāts bijis pārsteigums pašam Juhnam, kurš prorektora amatā strādā jau 12 gadus.

Ārēji ciņa par augsto amatu nelikās tik spīva, kā to izjuta universitātē. Daži pat teikuši, ka tas bijis viens no smagākajiem vēlēšanu procesiem. Juhna saskaitījis, ka diskusijās kopā ar otru pretendentu Rīgas Biznesa skolas direktoru Jāni Grēviņu viņi vairāk nekā 10 tikšanās pavadījuši 24 stundas, kājās stāvo. «Vēlēšanu process bija milzīgs pārbaudījums mums abiem, bet arī iespēja labāk saprast, kas ir problēmas, kuras jārisina,» saka Juhna. Ciņu par amatu viņš uztvēris kā iespēju pašam dziļāk izprast savu piedāvājumu un ko cilvēki par to domā. Mandāts ir rokā, darbu amatā Juhna sāks marta beigās.

Mūsu tikšanās notiek marta pirmajā piektdienā, Juhna laiku atrod dienas vidū pēc apspriedes Rīgas domē. Dodamies uz Rātslaukuma tuvumā esošo restorāniņu *Province*.

Smagnējā RTU izglītības kuģī Juhna ienesis daudzas eiropiskas vērtības – demokrātiju, iekļaujošu izglītību, godīgumu, taisnīgumu, saka viņa atbalsītāji. Pats atzīst, ka dzīves vērtību apziņā daudz devušas studijas Zviedrijā, kur Stokholmas Karaliskajā Tehniskajā universitātē iegūts starptautis-

kais maģistra grāds vides inženierijā, bet Lüleo Tehniskajā universitātē doktora grāds. Latvija pieder pie ziemeļvalstīm, mums ir svarīgas ziemeļvalstis dominējošās vērtības, uzskata Juhna. Atgriezies no studijām Zviedrijā, viņš vispirms augstskolā ieviesīs

prasību par zinātniskām publikācijām augsta līmeņa žurnālos. Kamēr Latvijā pētniekiem bija svarīga publikāciju kvantitāte, Zviedrijā zinātnieki tēmēja uz kvalitāti. Pētījumu un publikāciju zemā citējamība joprojām ir faktors, kas neļauj Latvijas augstskolām tuvoties pasaules topa augšgalam. Tomēr RTU šajos rādītājos neizskatoties daudz sliktāk par Tartu Universitāti, kas ir iekļuvusi topa piecsimtniekā, mierina Juhna.

Padomju izglītības sistēmā augušo Zviedrijā pārsteidzis tas, ka pasniedzēji stu-

dentiem bijuši vairāk kā kolēģi, nevis skolotāji. Tā strādāt ar jauniešiem RTU sācis arī pats – saprast studentu vēlmes un prasmes, būt vienlīdzīgiem. No zviedriem mantota nepatika pret lecīgumu, izrādīšanos. «Tas izmainīja visu domāšanu. Zviedrijā mācījos starptautiskajā programmā, kurā bija studenti no citām kultūrām. Saproti, kā respektēt citu viedokli, kultūru, tajā pašā laikā palikt pie principiem.»

Uz šiem principiem viņš balstījies gan tad, kad RTU veidojis Ūdens pētniecības un vides biotehnoloģiju laboratoriju, gan arī kā prodekāns. «Mūsu laboratorijā esam atvērti, kolēģiāli, nav striktas hierarhiskas sistēmas.»

Juhnas atnests ir arī ziemeļvalstu pieeja inženieru mācīšanā – uztvert inženieri nevis kā tehnisku cilvēku, bet radošu personību. Latvijā bija mantojums no padomju laikiem – inženieri visus projektus balstīja uz standarta risinājumiem. Nevajadzēja domāt par variantiem, alternatīvām. «Ziemeļnieki visu laiku ir atvērti jaunām idejām,» saka Juhna. «Viņi uzskata, ka inženieri ir savā ziņā mākslinieki.» No Zviedrijas un Somijas Juhna pārņēmis arī to, kā strādāt ar studentiem. Parasti pasniedzējs lasa lekcijas, studenti pieraksta, tad ir eksāmens. Bet Juhna gribēja attīstīt studentu radošumu un spēju strādāt kopā, mainīt skolas uzspiesto standartu, ka vērtīgi ir tikai teicamnieki, tāpēc ieviesis inovāciju grantu. Studenti strādāja pie projektiem, piemēram, dažādu fakultāšu censoņi kopā kaut ko dizainēja, izveidoja prototipus. Piedalījās arī skolēni no RTU Inženierzinātņu vidusskolas. Šāda darbošanās attīsta, iedvesmo, jo katram grupā ir savs loma. Vēlāk dzima somu iedvesmotā RTU Dizaina fabrika – inovāciju un uzņēmējdar-